Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

2.5.2022

Asiantuntijalausunto Maa- ja metsätalousvaliokunnalle 3.5.2022, ajankohtaisselonteko turvallisuusympäristön muutoksesta

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto asiaan ’’Ajankohtaisselonteko turvallisuusympäristön muutoksesta’’. Asiantuntijalausuntoa pyydetään erityisesti selonteon 4 luvusta (taloudelliset vaikutukset ja varautuminen) sekä selonteon merkityksestä niin sanotun VAP-viljelijäjärjestelmän kannalta. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus lausuu asiasta seuraavaa.

Luvussa 4 on kuvattu hyvin taloudellisia vaikutuksia ja varautumista. Keskinäisriippuvuus ja verkottuneisuus leimaavat nykyajan toimintaa ja kehityksen ennustettavuus on yhä vaikeampaa. Elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaaminen, käytännössä yritysten toimintakyvyn ylläpidon turvaaminen on tärkeää erilaisissa kriiseissä. Vakaa toimintaympäristö on edellytys sille, että yritykset investoivat ja pitävät siten yllä myös arjen huoltovarmuutta. Kriittisen infrastruktuurin turvaaminen on varautumisen keskiössä. Etukäteen luodut varautumisen toimintamallit ovat tärkeitä – niiden avulla pystytään yhteistyössä eri toimijoiden kanssa vastaamaan erityyppisiin uhkiin.

Elintarvikehuoltoketjussa alkutuotannolla on oma merkittävä roolinsa. Hyvää huoltovarmuutta pidetään yllä siten, että alkutuotannon harjoittaminen on viljelijöille kannattavaa. Esimerkiksi ennustettavuuden haasteet ja häiriöt kansainväisissä logistisissa ketjuissa edellyttävät riittävän omavaraista tuotantoa. Ruokahuolto ja ruokaturva tulee taata kaikenlaisissa poikkeusoloissa, myös sotatilan kaltaisissa turvallisuustilanteissa. Riittävä määrä alkutuottajia on varattava alkutuotannon tarpeisiin kaikissa turvallisuustilanteissa. Nykyrakenteella tämä tarkoitta käytännössä kaikkien päätoimisten viljelijöiden varaamista alkutuotantoon. Tästä syystä VAP-viljelijäjärjestelmä on edelleen perusteltu ja viljelijävarausten päivitys ajankohtainen alueilla, joilla niitä ei ole viime vuosina tehty. Tässä kuntien maaseutuhallinnoilla ja maatilojen ja alueen tuntemuksella on merkittävä rooli yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa. Eri yhteyksissä on noussut esiin se, että varatut viljelijät tarvitsevat tarkempaa tietoa siitä, mitä heiltä poikkeusoloissa odotetaan. Yksin viljelijävaraukset eivät kuitenkaan riitä vaan vastaavalla tavalla pitäisi pystyä varmistamaan VAP-tilojen kaikki tarvittavat resurssit, esimerkiksi tarvittavat traktorit ja työkoneet sekä lomittajat ja urakoitsijoiden työntekijät ja työkoneet. Varausjärjestelmää tuleekin kehittää kohti kokonaisvaltaista resurssien varaamista.

Asiantuntijalausunnon kirjoittamiseen ovat osallistuneet maaseutu- ja energiayksikön päällikkö Timo Lehtiniemi ja valmiuspäällikkö Tapani Rossi.

POHJOIS-POHJANMAAN ELIKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS
Puh. 0295 038 000
www.ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

Veteraanikatu 1
PL 86
90101 Oulu

Valtakatu 4
PL 103
84101 Ylivieska